

2. Könyv

VI. FEJEZET

Csonka - Magyarország és a visszacsatolt területek lakosságának anyanyelvi megoszlása 1941.-ben

A Magyarországon 1941-ben végzett népszámlálás anyanyelvi és nemzetiségi eredményeit csak összesítve — területi részletezés nélkül — hozták nyilvánosságra. A részeredmények azóta is titkosak. A titkosság okát a kormány nem közölte, de föltételezhető, hogy elsősorban a német érzékenységre való tekintettel és bizonyos náci reakciók elkerülése végett nem közölték a megyék és községek anyanyelvi és nemzetiségi megoszlását. Ez volt u.is az első olyan magyar census, amely a jiddis anyanyelvűeket nem a németekkel együtt, hanem azoktól függetlenül mutatta ki. Így a Ruthénföldön és Észak-Erdélyben 1910-hez viszonyítva nem gyarapodott, hanem lényegesen csökkent a németek száma. Ez volt egyúttal az első olyan magyar census, amely az anyanyelv mellett az összeírottak nemzetiségét is tudakolta, tehát azt, hogy az illető lakos melyik nemzethez tartozónak nyilvánítja magát anyanyelvétől függetlenül. Ezen a téren megint csak a németeknél volt nagy különbség mégpedig a nemzetiség rovására. Mindazok a német anyanyelvűek, akik Hitler rendszerével különböző okoknál fogva nem szimpatizáltak, magukat magyar nemzetiségűeknek vallották. Ezek száma majdnem 200.000 volt. Ha a végösszegben ez a szám ismeretessé is vált, az egyes helységek "német anyanyelvű magyarjait" kímélni akarván náci agitátorok vexálásaitól, bölcsebbnek látszott a területenkénti részletezéstől eltekinteni.

1945 után az említett problémák elvesztették aktualitásukat. Ezzel szemben orosz parancsra tilos volt a most ismét elveszített területekkel bármilyen vonatkozású irodalomban foglalkozni. Statisztikai adatokban különösen nem. Ez a tilalom ma is fennáll, ugyanígy az 1941. évi népszámlálás anyanyelvi és nemzetiségi végeredményeinek területi részletezésre vonatkozó titkosság. Immár 26 éve!

Miután kézenfekvő arra gondolni, hogy ez a titkosság eredetileg az adatoknak éppen a visszacsatolt területeken magyar szempontból kedvezőtlen volta miatt látszott szükségesnek, nagyon káros a magyar érdekekre, tehát ezért titkosak ezek az adatok ma is. Filozofálás helyett próbáljuk azokat megfejteni.

Kiindulás: rendelkezésünkre áll Magyarország összlakossága 1941-ben és e lakosság anyanyelvi megoszlásának végeredményei. (Magyar Statisztikai Zsebkönyv XI. 1942. 66. old.) Ismerjük az összlakosság megoszlását a volt Csonka-Magyarország, és a felvidéki, ruthénföldi, északerdélyi és délvidéki területek között, de anyanyelvi részletezés nélkül. (Magyar Statisztikai Zsebkönyv XI. 43. old.) Ismerjük az 1941-ben Csonka-Magyarországon összeírt lakosság anyanyelvi megoszlását. (Magyar Statisztikai Zsebkönyv XIV. 1947.) Azonkívül ismerjük a visszatért felvidéki részen 1938. dec. 15-én lezajlott népösszeírás eredményeit.

Kíváncsiak vagyunk a visszacsatolt felvidéki, erdélyi stb. részek anyanyelvi megoszlására, mégpedig területrészenként.

Olyan matematikai feladattal van tehát dolgunk, ahol az ismeret-

leneket ismert mennyiségek részekre osztásával számíthatjuk ki, s ha a részeredmények nem is lesznek exakt pontosságúak, mégis nagyon élesen behatárolhatók és ellenőrizhetők. Megfelelő táblázatba írva u. is mind a függőleges számoszlopok, mind a vízszintes sorok végösszegei ismeretesek. A hibalehetőség csak néhány ezrelék.

Magyarország összlakossága 1941-ben (P) = az összeírt magyarok (H), németek (G) stb. anyanyelvűek mennyiségeinek az összegével.

$$P = H + G + S1 + Ru + Se + C + J + B + V + Ot$$

Ezek a mennyiségek a csonka ország P₁ és a visszacsatolt területek P₂ adataiból tevődtek össze, tehát

$$P_1 = H_1 + G_1 + \text{-----} \quad Ot_1$$

$$P_2 = H_2 + G_2 + \text{-----} \quad Ot_2$$

Miután a P₁-et és összetevőit ismerjük, a P - P₁ = P₂ összefüggésből a visszacsatolt területeknek együttes anyanyelvi megoszlását kiszámíthatjuk. Mi azonban ezt is részletezni akarjuk, tehát a felvidéki /P_{2a}/, erdélyi /P_{2c}/ stb. területek anyanyelvi képére vagyunk kíváncsiak. Ekkor fölírhatjuk azt, hogy

$$P_{2a} = x_{2a} + y_{2a} + z_{2a} + w_{2a} + \text{-----} + n_{2a}$$

Ahol x magyart, y németet ----- n egyebet jelent,

x_{2a} a felvidéki rész magyarjainak a számát

y_{2a} a felvidéki rész németjeinek a számát stb.

Továbbá:

$$P_{2b} = x_{3a} + y_{3a} + z_{3a} + w_{3a} + \text{-----} + n_{3a}$$

$$P_{2c} = x_{4a} + y_{4a} \text{-----} + n_{4a}$$

$$P_{2d} = x_{5a} + y_{5a} \text{-----} + n_{5a}$$

Mivel nemcsak az egyenletek jobboldalai /P_{2a}, P_{2b} stb./ ismeretesek, hanem a rajtukélő nemzetiségek végösszege is /pl. x_{2a} + x_{3a} + x_{4a} + x_{5a} = 2,710.170/. Az egyes területek ismert összlakosságát úgy kell nemzetiségi összetevőire bontanunk, hogy az egyes nemzetiségek végösszege az ismert számot eredményezze.

Ehhez az eljáráshoz két hathatós segítségünk van:

- 1./ Ismerjük a területek egyenkénti anyanyelvi megoszlását 1910-ből. Az arányszám 1941-ben is hasonló kell legyen, illetve szerbeket nem keresünk Észak-Erdélyben; ruthéneket csak kismértékben a Délvidéken stb.
- 2./ Ismerjük az egyik területnek 1938-ból az adatait, itt tehát csak 2 év népszaporulatát kell az ismert számokhoz hozzáadnunk, mégpedig úgy, hogy az így kapott mennyiségek a már ismert végösszeget /P_{2a}/ eredményezzék.

Miután a nemzetiségek végeredményeit ismerjük 1910-ből és 1941-ből egyaránt, a 31 év népszaporulata vagy csökkenése ugyancsak ismeretes. Először tehát az arányszámmal megváltoztatott 1910-es adatokból indultunk ki és ezeket a számokat a táblázat alján és végén eleve beírt ismert adatoknak megfelelően korrigáltuk.

Íme az eredmények: (A számított adatokat dőlt betűkkel tüntettük fel.)

Az 1938 - 41 között visszatért területek népességének anyanyelvi megoszlása 1941-ben. A számítás levezetése:

TERÜLET	magyar	német	szlovák	román	ruszin	szerb	horvát	jiddis	bunjevác	vend	egyéb	összesen
A megnagyobbodott Magyarország 1941-ben	11,367.342	719.762	268.913	1,100.352	564.092	164.423	127.441	126.312	77.181	69.586	93.866	14,679.573
A Csonka-M. Orsz. 1941.	8,657.172	477.057	75.920	14.161	4.582	5.444	22.269	1.579	16.490	4.816	40.502	9,319.992
B A 4 visszatért terület együtt 1941-ben.	2,710.170	242.705	192.993	1,086.191	559.510	158.979	105.172	124.733	60.994	64.770	53.364*	5,359.581*
B1 A visszatért Felvidék 1910-ben	751.951	17.354	84.905	360	8.941						5.788	869.299
B1 U. az 1938-ban Gyarapodás 1941-ig	879.000 13.700	10.000 160	124.000 1.511	— —	20.000 220		(az "egyéb" rovatban)				9.000 170	1,041.000 16.323
B1 A VISSZATÉRT FELVIDÉK 1941-ben	892.700	10.160	125.511	—	20.220	200	70	8.170	—	—	730	1,057.323
B2 Kárpátalja 1910-ben	63.025	57.435	20.449	11.385	342.029			69.578			2.164	469.487
B2 Gyarapodás 1941-ig	16.386	—	49.640	1.524	1.594	163.630		(németeknél)			—1.345	201.898
B2 KÁRPÁTALJA 1941.	79.411	7.795	21.973	12.979	505.659	179	2	69.578	—	—	819	698.385
B3 Észak-Erdély 1910.	1,123.216	89.254	12.809	919.690	18.340			(németeknél)			22.237	2,185.546
B3 Gyarapodás 1941-ig	217.683	—	34.066	700	153.522	3.301		46.985	—	—	—	391.745
B3 ÉSZAK-ERDÉLY 1941.	1,340.899	55.188	13.509	1,073.212	21.641	200	100	46.985	—	—	25.557	2,577.291
B4 A Délvidék 1910-ben	348.000	178.000	30.000	—	11.000	150.000	88.000				(az "egyéb" rovatban)	136.000
B4 Gyarapodás 1941-ig	49.160	—	8.438	2.000	—	990	8.500	17.000				86.118
B4 A DÉLVIDÉK 1941-ben	397.160	169.562	32.000	—	11.990	158.500	105.000		60.994	64.770	28.142	1,028.118
B1+B2+B3+B4=B	2,710.170	242.705	192.993	1,086.191	559.510	158.979	105.172	124.733	60.994	64.770	55.248o	5,361.117*

* A visszatért területek összlakossága az 1947. évi Statisztikai Zsebkönyv "végleges eredményei" alapján 1,884 személlyel kevesebb, mint az 1942. évi Statisztikai Zsebkönyv "ideiglenes" eredményei szerint. A csekély eltérés az "egyéb" rovatban is jelentkezik. Miután az egyes visszatért

területek összlakosságát (ezt is anyanyelvi részletezés nélkül) csak a 42-es zsebkönyv közli, a 47-esből pedig csak a négy terület együttes összlakossága számítható, a hiba nem kiküszöbölhető.

Eredményeink tanulságai közül a következőkre szeretnénk rámutatni:

1./ Egyik terület egyik anyanyelvi adatának megváltoztatása szükségszerűen vonná maga után ugyanazon a területen egy másik anyanyelvi rovat megváltozását, lévén a terület összlakossága ismert szám. Az említett anyanyelvi adatok megváltoztatása szükségszerűen vonná maga után legalább még egy terület legalább két anyanyelvi rovatába írt számok megváltozását is, lévén a nemzetiségek végösszegei ismert számok.

Tehát pld. ha sokallanánk az északerdélyi magyarok számát és mondjuk ebből 100.000-t törölnénk, akkor először a többi északerdélyi nemzetiség számát kellene 100.000-rel növelni. Ez a románoknál nem volna lehetséges, hisz a ruthénföldi 3 községükből nem tűntek el, és itt is csak 13.000-ben állapítottuk meg a számukat. Egyébként a visszacsatolt területek összes románjait Észak-Erdélyre könyveltük. Következnének a németek. Számuk 1910-ben lényegesen több volt, de a jiddis anyanyelvű zsidókéval együtt. Most a jiddis külön számolták. Az 1930-as román népszámlálás is csak 60.000 németet mutatott ki itt, és ebben a számban németnevű magyar anyanyelvűeket is szerepeltettek, tehát valóban ennél kevesebb kellett a németek száma legyen. Mi 55.000-t számítottunk. Szó lehetne a jiddis anyanyelvűekről. Számukat a románok 100.000-nek, mi csak 47.000-nek tartottuk Észak-Erdélyben. Ha viszont mi ezt a számot emeljük, ugyanakkor ugyanannyival kellene a jiddis anyanyelvű zsidóknak a Ruthénföldön — legfőbb területükön — csökkennie. Ott pedig akkorára vettük, amekkorára az 1910-ben 57.000 németből 52.000 zsidó vallású, tehát jiddis anyanyelvű lakos száma kellett legyen e terület rendkívül magas természetes szaporodásának figyelembevételével 1941-ben, tehát 70.000-nek. A ruszinok száma úgyis szép gyarapodást mutatott Észak-Erdélyben, de még a szlovákokkal és egyéb anyanyelvűekkel együtt sem tölthetnénk ki a föltett 100.000-es űrt. Ugyanakkor hová tennénk át azt a 100.000 magyart? A Felvidéken 38-ból van adatunk, melyhez összesen csak 16.000 fő szaporulat járult 1941-ig. A Ruthénföldön kizárt dolog lenne a magyarok számának nagyobb emelése az úgyis megemelnél. Maradna a Délvidék.

A magyarok számának emelése a többi nemzetiség csökkenését vonná maga után. A szerbek, horvátok, bunyevácok, vendek nem csökkenthetők, miután csak itt fordulnak elő a visszatért területek közül. A németek száma viszont úgyis majdnem 10.000-l csökkent itt. Még egy százezres csökkentés esetén csaknem eltűnnének, holott 1941-ben még ott voltak! Éppen 170.000-n, ahogy állítottuk.

Nemhogy 100.000-el, de még 10.000-el sem lehetne egyik számított adatunkat se megváltoztatni. A valódi, de titkolt számok legfeljebb néhány százzal térhetnek el az általunk számítottaktól területeként és nemzetiségként.

2./ Ami magának az 1941-es népszámlálásnak a hitelességét illeti, arra két jellegetességével szeretnék rámutatni. Többek között azért is tudakolták a nemzetiséget külön, hogy az anyanyelvet mindenki félelem nélkül bevallja. Ha több magyart akartak volna kimutatni, mint amennyi a valóságban /— vagy mint amennyi %-ban 1910-ben — a visszacsatolt területeken élt, akkor így jártak volna el a felvidéki ré-

szen is. Itt viszont a szlovákok 46%, a ruthének 120% gyarapodását regisztrálták a magyarok 17%-os szaporodásával szemben. Így a magyarok számaránya 86%-ról 84%-ra esett./ A szlovákok száma telepítés folytán emelkedett.

3./ A magyarok gyarapodásához a Délvidéken a Bukovinából odatelepített 13.000 székely is hozzájárult. /Molnár: Hazatértek a bukovinai székelyek. Földrajzi Zsebkönyv 1942. Budapest./ Ez a szám önmagában is jellemző. Bukovinában 1910-ben az osztrák hatóságok 10.000 magyart számoltak össze. 31 év alatt 30 %-os gyarapodást miért csak a bukovinai székelyek érthettek el? Az erdélyi székelyekről is föltehető hasonló szaporulat.

Ha összehasonlítjuk az észak-erdélyi megyék összes népességére vonatkozó adatokat az 1910-es magyar, az 1938-as román és az 1941-es magyar népszámlálás szerint (Magyar Statisztikai Zsebkönyv XI. 1942. Budapest 1943.) a legtöbb megye, de különösen a székely megyék és az ugyancsak sok magyar által lakott Szatmár, Szilágy és Szolnok-Doboka megyékben azt látjuk, hogy az 1910 és 1930 között eltelt 20 esztendő alatt nem volt akkora szaporulat, mint az 1930 és 1941 között eltelt 10 éves és 1 hónapos időszak folyamán. Miután ez a folyamat csak azokra a magyarországi megyékre jellemző, mik a két háború között a románoké voltak, erősen kételkedünk az adatok hitelességében. Egyszerűen az történhetett, hogy 1930-ban a magyar nemzetiségűek egy részét föl sem vették az összesítésbe...

Az 1930-as román adatok különösségére vall az a tény is, hogy ha a magyarok és románok észak-erdélyi gyarapodását 1910-1941 közötti időszakban párhuzamba állítjuk, a magyaroknál 19%-ot, a románoknál 17%-ot kapunk. Ha viszont az 1930-as román eredményeket is figyelembe vesszük, a magyaroknál 20 év alatt 116.071 fővel kevesebbet, azaz 10,3%-os fogyást tapasztalnánk, míg 1941-ig 333.754 fős, azaz 33,1%-os szaporulat követ. A románok esetében viszont 20 év alatt 244.982 fős, azaz 26,6% gyarapodást, majd 1941-ig 78.481 fős, azaz 6,8%-os fogyást regisztrálhatnánk.

A magyar népszámlálások eredményei szerint tehát mindkét nép egyenletesen, majdnem párhuzamosan gyarapodott. Ha a közben megjelent román censust figyelembe vennénk, egészen ellentétes irányú fejlődést tapasztalhatnánk mindkét nemzetnél. Ez pedig nagyon valószínűtlen. Különösen akkor, ha az össztlakosság számának alakulásában is egészen szokatlan jelenségeket láthattunk.

Ha egész Erdély magyarságára 30 év alatt az észak-erdélyi magyarok szaporodásának arányát vesszük mérvadónak, akkor 1940-ben Erdélyben 1,988.570 magyar kellett éljen. Mivel ez csak valószínűsítés — községenkénti részletezésre nincs módunk — további fejtegetéseink során ismét csak a régi 1910-es adatokat fogjuk használni. Amint láttuk: a számok növekedtek 30 év folyamán, de az egymásközi arányok alig változtak.

2. KÖNYV

VII. FEJEZET

Magyarok és románok földrajzi elhatárolhatóságának vizsgálata

Amikor az V. fejezet 4. pontjában a második bécsi döntést elemezve nem fukarkodtunk a bírálattal, ezt nem azért tettük, mert elbukott, egykori hatalmasságok ténykedéseivel szemben negatív álláspontot illik elfoglalni. Negatív értelemben csak olyankor nyilatkoztunk, amikor jobb megoldást láttunk a döntőbíró által választottnál. Jobbnak pedig nem valamelyik fél számára előnyösebb, hanem a két népet jobban elhatároló megoldást értünk.

Ha rátekintünk a régi Magyarország nyelvterületeit ábrázoló térképünkön Erdély képére, nyilvánvaló az, hogy a nyelvhatárok — lényeges módosítások nélkül — nem alkalmasak arra, hogy országhatárrá változzanak. Ezt így látták Bécsben (vagy inkább Berlinben) is. Ugyanakkor az is bizonyos, hogy Erdély nemzeteinek elhatárolásánál nem akadhatunk olyan elsőrangú természetes határra, mint a Kárpátok gerince volt, (mely Erdélyt Ó-Romániától elválasztotta) lévén a történelmi Erdély egyetlen földrajzi egység. A bécsi döntés folytán előállott határvonal nagy része sem volt természetes határ. De ugyanakkor legnagyobb része nyelvhatár sem volt. Nem volt más, mint egy demarkációs vonal a magyar igények és a hitleri érdekek szembeállításánál.

Tanulmányunk feladatának azt tekintjük, hogy Erdély nyelvterületeit most földrajzi tájegységekkel helyettesítsük. Azután megvizsgáljuk mindegyik tájegység nemzeti jellegét. Végül az azonos nemzeti jellegű tájegységeket egybefoglaljuk és azon, ahol ez földrajzi határain ethnográfiai szempontból szükséges, de ugyanakkor földrajzilag lehetséges, korrigálásokat eszközölünk. Végül a magyaralkta tájegységekből adódó román Erdélyt összehasonlítjuk mind a bécsi döntés által alkotott, mind a békeszerződés által produkált megoldással.

Földrajzi tájegység alatt — kutatásunk céljának: egy földrajzi határ megállapításának szem előtt tartásával — olyan területet értünk, melynek települései egy (vagy több) centrum körül sűrűsödnek, a terület szélei felé ritkulnak és a szomszédos tájegységektől lehetőleg széles, lakatlan sávok különítik el. Azaz a települések folyamatos egymásutánja csak a fő összekötő közlekedési vonalak mentén vezet a szomszédos tájegységre, egyébként nem. Ezt úgy is mondhatnánk, hogy erdőségekkel borított hegygerincek vonalát, vízválasztó vonalakat keresünk, mert a legtöbb esetben ezek állnak az ember terjeszkedésének útjába. Noha kétségtelen, hogy a terep domborzati adottságára, mint prim tényezőre vezethető a betelepültség sűrűsége, vagy ritkasága vissza, minket mégsem az ok, hanem az okozat érdekel. A ritkábban lakottság u. is síkvidéken is előfordulhat, és nem stratégiai, hanem gazdasági és közlekedési szempontokból igyekszünk határookra találni.

Földrajzi egységekre csak olyan területet bonthatunk, mely több teljes földrajzi egységből tevődik össze. Sajnos a trianoni béke szer-

zói minden helyismerettől és geopolitikai képzettségtől távol állottak, így a Romániához csatolt volt magyar terület a trianoni határ mentén csupa csonka tájegységből áll, és csak a történelmi Erdélyben találhatunk teljes földrajzi tájakat. Ezért vizsgálódásunkhoz kénytelenek vagyunk a nem Romániához csatolt területekből kölcsönvenni annyit, amennyi a földrajzi kiegészítéshez elengedhetetlenül szükségesnek látszik. Miután a régi magyar vármegyék határai, hosszú történelmi fejlődés eredményeként, valóban az országon-belüli választóvonalakon alakultak ki, a legkézenfekvőbb megoldás a megcsonkított vármegyék kiegészítése. Ez szükséges azért is, mert a székhelyeiktől új országhatárral elválasztott megyerészek minden közlekedési vonala a centrumba (Máramarosszigetre, Nagyváradra, Temesvárra stb.) vezet, oft futna össze, ha nem választaná el tőle határsorompó. Vizsgálódásunkat tehát a Romániához csatolt területen kívül Máramaros, Ugocsa, Szatmár, Bihar, Arad, Csanád, Torontál, Temes és Krassó-Szörény megyék ma szovjet (volt csehszlovák), magyar és jugoszláv birtokban lévő részeire is kiterjesztjük.

A kutatásunk tárgyát képező tekintélyes terület (mely 125.777 négyzetkilométernyi kiterjedésével európai viszonylatban középállamnak számítana, ha önálló lenne, hiszen Magyarországnál, Ausztriánál, Portugáliánál, Hollandiánál, Bulgáriánál stb., nagyobb) betelepült és lakatlannak tekinthető részeiről készített térképvázlatunkat csatoljuk. Erről a 35. sz. térképről a következőket láthatjuk:

- 1./ A régi Magyarország lakott területét széles lakatlan sáv — a Kárpátok vonulata — választotta el keleti szomszédainak lakott területeitől. Ilyen jó határra Erdély belsejében nem fogunk akadni.
- 2./ A trianoni — ma is fennálló — határ mindenütt sűrűnlakott tájat vág ketté. Ennél jobb határmegoldások kínálkoznak Erdélyen belül!
- 3./ Az ábrázolt országrész több, egymással néhol csak egy-két lakott völgygel (útvonallal) összefüggő településterületre tagolódik.

A szemmel láthatóan elkülönülő településterületek a következők:

I. Északon a Felső-Tisza vízgyűjtő területének, Máramarosnak és Ugocsának települései teljesen elválnak a tőlük délre fekvő Erdélytől, és a Tisza mentén a Magyar Alföld településterületéhez csatlakoznak.

II. Keleten a Maros és az Olt felső medencéi, keletről és délről a Kárpátok, északról és nyugatról a Kelemen havas, a Gyergyói havasok, a Hargita, a Baróti hegység és a Persányi hegység által teljesen körülvárt egység. Ezeknek a medencéknek (Gyergyó, Felcsik, Alcsik, Háromszék és a Barcaság) települései viszont egymással szervesen összefüggenek.

III. A dél-délnyugati hegyvidék völgyeinek telepsorai eléggé demarkálódnak mind a tőlük nyugatra elterülő síkvidéki, mind az északkeletre eső erdélyi településektől.

IV. Megmaradt az országrész jelentős része, mely nyugaton, a román-magyar és román-jugoszláv határ mentén egy sűrűnlakott széles sávból, és ennek a sávnak az északkeleti harmadához csatlakozó és délkelet felé húzódó széles erdélyi településterületből áll. Ez utóbbinak zártságát lakatlan szigetek — erdős hegyvidékek — bontják meg.

Erdély ethnikai tagoltsága arra késztet, hogy az elkülöníthető tájegységeket még a zártabb településterületeken belül is megkeressük. Ha egy országrészt egy élő organizmushoz hasonlítunk, akkor az út és vasútvonalak jelentősége az aorták, vénák és idegpályák szerepéhez hasonlítható. Minél kevesebbet vágunk át azok közül, annál kevésbé bántottuk a terület részleteinek gazdasági egységét. Itt azonban a hangsúly nem a nemzetközi főútvonalakon van — melyek úgyis sok országot kötnek össze, tehát határ általi megszakításuk természetes — hanem a mellékvonalakon, a helyi érdekű személy-és áruforgalom lebonyolítására szolgálókon. Ezek az adott terület szoros tartozékai.

Ha a IV. pontban említett területet fenti szempontok szerint tovább részletezzük, ismét csak a folyókkal jellemezhetjük az egyes tájakat, hisz ezek völgyeiben épültek az utak és vasútak, itt voltak az első települések és itt alakultak ki a központok is. Erdély leghosszabb folyója, a Maros egy több országrészt átszelő főútvonalhoz hasonló. Csak szakaszai jellemzőek egy-egy tájegységre, itt is csak a kisebb "helyi-érdekű" folyókkal együttesen.

IV.A A nagy erdélyi településterületeken keletről nyugat felé haladva egy nagy táj rajzolódik ki elénk egységes közlekedési (és víz-) hálózattal: a Küküllők vidéke. Ide tartozik a Maros második szakasza is. A települések három párhuzamos völgyben, a Maros, a Kisküküllő és a Nagyküküllő mentén alakultak ki, melyek a három folyó találkozásánál nyugaton az Erdélyi Érchegységbe ütközve meg is szakadnak. A területet kiegészíti még délkeleten a Homoród, északnyugaton az Aranyos folyók vidéke. Centrumában fekszik Marosvásárhely, körülötte, mint alközpontok: Torda, Nagyenyed, Dicsőszentmárton, Medgyes, Erzsébetváros, Segesvár, Székelyudvarhely, és Szászrégen található.

Keleten két fővonal köti össze a II. alatt említett területtel (továbbiakban: Brassó vidéke), délen a Nagyküküllő és az Olt közötti vízválasztó elég markánsan választja el településeit a szomszédos dél-erdélyi területtől, melyhez csak a Nagyszeben és Gyulafehérvár közötti szakaszon csatlakozik településeivel szorosan. Itt az úthálózat figyelembevételével határoltuk el, akár csak északnyugaton, ahol összefüggése egyrészt Kolozsvár másrészt Beszterce környékével vitathatatlan.

IV.B. Az előzményekből következik az, hogy a II., IV.A. és III. jelű tájak valamint Erdély déli határa között ugyancsak egy önállónak tekinthető tájegység különül el: az Olt második szakaszának, valamint a Szeben, Sebes, Székás és Ompoly völgyeinek településeivel. A táj központja Nagyszeben, alközpontjai Fogaras ill. Szászsebes és Gyulafehérvár.

IV.C. A IV. jelzésű területből északkeleten is leválaszthatunk egy tájat, mely részben a Nagy-Szamos folyónak a Sajóval való egyesüléséig terjedő völgyéből, magának a Sajónak a völgyéből, a délről csatlakozó Teke-vidékéből és a nyugaton szomszédos Lápos völgyéből áll. Északon és délen széles lakatlan sáv választja el szomszédaitól, csak nyugat-délnyugaton szorosabb a települések egymáshoz való fölzárkózása, de itt is meghatározhatók az inkább Beszterce vidékéhez vagy inkább Dés, Szamosújvár, Szászrégen vidékéhez sorolható községek. E táj központjai Beszterce és Naszód, ill. a nyugati kiszögelésben Magyarláros.

IV.D. A IV.-nek nevezett országrész még fel nem osztott részén most már világosan megkülönböztető a Szamos, Kraszna és Berettyó folyók mentén kiépült közlekedési hálózaton támaszkodó terület, mint tekintélyes földrajzi egység és a történelmi Erdélytől nyugatra fekvő részek, a volt "Partium regni Hungariae". Előbbi, tehát IV.D. jelű, elyptis-alakú tájon **Kolozsvár és Szatmárnémeti** a két focus, míg Bánffyhunad, Zilah, Szilágysomlyó, Margitta, Nagykároly, Nagybánya, Dés és Szamosújvár az alrészletek központjai.

IV.E. A volt kelet-magyarországi részeken, ha a Bánátot leválasztjuk, a **Körösök vidékének** nevezhető Bihari területet találjuk, mely délen az aradi és csanádi síkságban folytatódik, míg a Maros folyót el nem éri. Két centruma Nagyvárad és Arad. Mellettük Belényes, Nagyszalonta és Makó tekinthetők körzetek központjainak.

IV.F. A Bánát területéből azt az északnyugati részt, melynek úthálózata Temesvároth fut össze, **Észak-Bánátként** külön tárgyaljuk. Centrumában Újarad, Nagyszentmiklós, Nagykikinda, Nagybecskerek, Búziásfürdő és Lippa vasútvonalai találkoznak.

IV.H. A Bánát délkeleti fele **Versec körzetének** tekinthető, mely Pancsova, Fehértemplom, Oravicabánya, Stájerlakanina és Resicabánya vidékéből integrálódik. Ennek a területnek települései is élesen elkülönülnek a Délnyugat-Erdélyi hegyvidék III. jelzésű tájától, melynek Déva és Lugos a centrumai, Szászváros, Hátszeg, Petrozsény, Orsova, Karánsebes és Borosjenő a szétágazó völgyeinek jellemző városkái.

Vizsgáljuk meg az így fölosztott Kelet-Magyarország földrajzi tájegységein élő lakosság nemzetiségi összetételét az utolsó olyan népszámlálás adatai alapján, mely még az egész területet egyszerre számlálta /Tehát 1910-ből/.

Kelet-Magyarország és Erdély földrajzi tájegységeinek nemzetiségei 1910-ben:

A táj megnevezése	magyar	német	román	szlovák	ruthén	horvát	szerb	egyéb	összesen
I. Máramaros-Ugocsa vidék	95.641	64.184	94.260	540	193.904	45	7	879	449.460
II. Brassó "	303.621	32.564	107.452	488	495	55	44	2.324	447.043
III. Déva-Lugos "	106.383	43.535	689.399	3.328	2.833	454	4.544	12.199	862.675
IV.A. Marosvásárhely "	357.674	71.936	292.349	269	38	62	67	21.303	743.698
IV.B. Nagyszeben "	36.194	85.063	392.492	375	240	137	113	8.674	523.288
IV.C. Beszterce "	19.215	31.087	158.744	65	220	15	6	5.215	214.567
IV.D. Kolozsvár-Szatmár "	517.524	12.785	493.519	979	295	132	84	8.743	1.034.061
IV.E. Nagyvárad-Arad "	560.890	38.182	357.543	33.770	1.032	200	6.129	5.678	1.003.424
IV.F. Temesvár "	166.174	245.889	133.307	5.894	23	1.130	132.625	17.531	702.576
IV.H. Versec "	46.866	111.382	214.011	14.560	148	3.516	147.398	23.985	561.866
összesen:	2.210.185	736.607	2.933.076	60.268	199.228	5.746	291.017	106.531	6.542.658

Minden tájegységben a vezető nemzetiséget emeltük ki. Ugyancsak így jelöltük meg azoknak a tájegységeknek a nevét, melyekben a magyarok száma a románokét felülmúlta.

Amint látjuk, tájegységeink nemzetiségi képe elég tarka. Mégis már ez, a csak földrajzi szempontokat követő felosztás is megmutatja, hogy a 10 táj közül melyek ölelik fel a magyarok jelentős településterületeit; az a hat, melynek nevét aláhúztuk. Nézzük most meg azt, van-e földrajzilag elfogadható lehetőség arra, hogy ennek hat tájnak nemzetiségi képét egységesebbé tegyük. Találunk-e e tájak alrészletei között olyan, túlnyomóan román lakosságúakat, melyeknek szomszédos román többségű földrajzi tájhoz csatolása esetén előálló határvonal elfogadható?

Kezdjük Északon, Máramaros-Ugocsa lakott vidékét három csoportba oszthatjuk:

- 1./ A Felső Tisza völgyére
- 2./ A Tiszára merőleges északi völgyekre
- 3./ A Tiszára merőleges déli völgyekre

Ezek nemzetiségi megoszlása:

	magyar	német	román	ruthén	egyéb	egyéb
1./	83.236	15.784	21.343	46.901	477	167.741
2./	8.123	26.969	8.077	137.806	740	181.715
3./	4.282	21.431	64.840	9.197	254	100.004

Miután Máramaros déli völgyeinek Moldva felé is megvan a kapcsolatuk, ezt a 65%-ban románlakta részt elválaszthatjuk a Tisza-völgytől és a Besztercei román tájjal együtt "Észak-erdélyi román völgyek" területének tekinthetjük. Ugyanakkor Máramaros-Ugocsa területéből a főleg magyarlakta Felső Tisza völgyét a Kolozsvár-Szatmár-vidékhez csatolhatjuk.

Nézzük meg mit eredményez ez az átcsoportosítás számszerűleg:

	magyar	német	román	ruthén	egyéb	összesen
I. Máramaros-Ugocsa északi völgyei	8.123	26.969	8.077	137.806	740	181.715
IV.C. Beszterce vidéke	19.215	31.087	158.744	240	5.281	214.567
Máramaros dél	4.282	21.431	64.840	9.197	254	100.004
	23.497	52.518	223.584	9.437	5.535	314.571
IV.D. Kolozsvár-Szatmár	517.524	12.785	493.519	295	9.938	1.034.061
Felső-Tisza völgy	83.236	15.784	21.343	46.901	477	167.741
	600.760	28.569	514.862	47.196	10.415	1.201.802

Vegyük most a Nagyvárad-Arad vidékét szemügyre. A terület keleti, hegyvidéki felében a települések a folyóvölgyekre korlátozódnak. 3 folyóvölgy, három — hegygerinccel elválasztott — településterület, melyek csak a síkságon át érintkeznek egymással. Ezek közül a legdélekeletibb a Fekete-Körös völgye, mely a bihari románok felének pátriája. Miután ez az alrészlet — Belényes vidéke — közvetlen szomszédja a Déva-Lugos névvel jelölt nagy román földrajzi tájnak, indokolt a néprajzi elv érvényesítése itt is, tehát e Körös-vidéki alrészletnek a Déva-Lugos területhez csatolása. Ugyanakkor a síkvidék déli részén is lehetőség nyílik ethnográfiai szempontok szerint némi korrekciójára.

Az eredmény:

Nagyvárad - Arad vidéke:

	magyar	német	román	szlovák	egyéb	összesen
	560.890	38.182	357.543	33.770	13.039	1.003.424
- Belényes vidéke	14.655	314	117.449	111	1.040	133.569
- 6 síkvidéki község	2.115	606	7.099	850	10	10.680
Marad:	544.120	37.262	232.995	32.809	11.989	859.170

Hasonlóan kell eljárunk a Küküllők vidékén (Marosvásárhely körzete) is. Földrajzilag pompásan részletezhető terület. Alrészletei települési szempontból délről északra haladva:

	a magyarok számaránya
1./ Homoród völgye	66%
2./ Nagyküküllő völgye	47%
3./ Kisküküllő völgye	57%
4./ Maros völgye	53%
5./ Aranyos medencéje	51%
6./ Mezőségi terület	24%

relatív többség

Miután ezt a tájat éppen a Mezőség kapcsolja össze Kolozsvár vidékével és általa a többi magyar tájjal, ethnográfiai alapon módosítás csak a déli részen, a Nagyküküllő völgyében lehetséges. Csakhogy itt tér vissza a székely körvasút déli ága. Ha ezt a vasútvonalat jobban szemügyre vesszük, azt látjuk, hogy a Székelyföld szempontjából létfontosságú a kiindulástól, Székelykocsárdtól (Torda és Nagyenyed között) a vonalnak Maroszáéken, Csíken, Háromszéken és Brassón át haladó köríve Héjjasfalváig (Segesvár mellett). Innen van leágazás Székelyudvarhelyre.

A vasút Segesvár - Medgyes - Balázsfalva - Tövis (Nagyenyedtől délre) közötti szakasza már úgyszólván fölfogható, mint a Szászföld számára fontos vonal. Annál is inkább, mert tőle északra a Kisküküllő völgyében is halad egy párhuzamos vasút, amely — ha nem is zárja be a kört, mint a déli ág — jelentősen megkönnyíti előbbi gyors pótlását magyar nyelvterületen. Ha tehát e földrajzi táj déli határát a Nagy- és Kisküküllő völgyei közötti vízválasztóvonalra helyezzük úgy hogy a vasút Segesvár - Tövis közötti szakasza a Nagyszeben vidékéhez kerüljön, nemzetiségi összetétel szempontjából az alábbi változást eredményeztük:

	magyar	német	román	egyéb	összesen
Marosvásárhelyi ter.	357.674	71.936	292.349	21.739	743.698
- Segesvár Tövis szakasz	-17.561	- 41.836	-59.363	-6.931	-125.691
Marad:	340.113	30.100	232.986	14.808	618.007

(A változtatás után a Homoród és Nagyküküllő völgyeinek megmaradt felében a magyarok számaránya 90%.)

A Brassó - vidékkel kapcsolatban annyit kívánunk megjegyezni, hogy a kárpáti hágóknak a vízválasztó vonaltól Románia felé eső részeiben települt román községeket — mintegy 16.500 lakossal — a vizsgálandó területből eleve ki kell rekeszteniük.

Ezenkívül lehetséges a Töröcsvári hágó környékének, mint a táj egyetlen románlakta alrészletének leválasztása:

	magyar	német	román	egyéb	összesen
Brassó vidék:	303.621	32.564	107.452	3.412	447.043
—Kárpáti hágók:	— 1.331	—112	—15.080	—45	—16.568
—Zernest Töröcsvár	—813	—387	—17.811	—59	—19.070
Marad	301.477	32.065	74.561	3.308	411.411

Vizsgáljuk meg most azt, hogy milyen a nemzetiségi összetétele az ethnográfiai szempontok szerint módosított földrajzi tájaknak. A tájakat azok nemzeti jellege szerint csoportosítjuk és összegezzük.

Egy következő táblázatban pedig a vizsgálatunk tárgyát képező terület 1919-ben történt, majd 1945-ben megismételt politikai fölosztását ismertetjük.

KELET-MAGYARORSZAG és ERDÉLY FÖLDRAJZI TAJEGYSÉGEI

AZOK NEMZETI JELLEGE SZERINTI CSOPORTOSÍTASBAN:

Magyar jellegű tájegységek:

	magyar	német	román	egyéb	összesen
I. Brassó vidéke	301.477	32.065	74.561	3.308	411.411
II. Marosvásárhely v	340.113	30.100	232.986	14.808	618.007
III. Kolozsvár-Szatmár vidéke	600.760	28.569	514.862	57.611	1,201.802
IV. Nagyvárad-Arad	544.120	37.262	232.995	44.798	859.175
összesen:	1,786.470	127.996	1,055.404	120.525	3,090.395

Német-magyar jellegű tájegységek:

	magyar	német	román	szerb	egyéb	összesen
V. Temesvár vid.	166.177	245.889	133.307	132.625	24.578	702.576
I. — V. összesen:	1,952.647	373.885	1,188.711	277.728		3,792.971

Román jellegű tájegységek:

VI. Beszterce vid.	23.497	52.518	223.584	14.972		314.571
VII. Nagyszeben v.	54.568	127.286	469.666	16.529		668.049
VIII. Déva-Lugos v.	123.153	44.455	813.947	25.369		1,006.924
IX. Versec vidéke	46.866	111.382	214.011	147.398	42.203	561.860
X. Kárpáti hágók	1.331	112	15.080		45	16.568
összesen:	249.415	335.753	1,736.288	246.516		2,567.972

Ruthén tájegység:

XI. Észak-Máramaros vidéke	8.123	26.969	8.077	138.546		181.715
I. — XI. összesen:	2,210.185	736.607	2,933.076	662.790		6,542.658

KELET-MAGYARORSZAG és ERDÉLY FÖLDRAJZI TAJAINAK

POLITIKAI FELOSZTÁSA 1919-ben /majd 1945-ben/:

A. Magyarországé maradt:

	magyar	német	román	egyéb	összesen
III. Kolozsvár-Szatmár vidékből:	111.861	196	798	91	112.946
IV. Nagyvárad-Arad vidékből:	256.786	7.847	14.606	15.565	294.804
V. Temesvár v.-ből:	11.683	1.248	85	3.741	16.757
A. összesen:	380.330	9.291	15.489	19.397	424.507

B. Csehszlovákiáé 1919-ben:
/Szovjetunióé 1945-től/

				ruthén		
III. Kolozsvár-Szatmárnémeti vid.	46.673	9.948	3.052	38.538	357	98.568
XI. Észak-Máramaros vidéke	8.123	26.969	8.077	137.806	740	181.715
B. összesen:	54.796	36.917	11.129	176.344	1.097	280.283

C. Jugoszláviáé:

				szerb		
V. Temesvár vid.-ből	76.677	55.840	14.107	103.178	7.367	257.169
IX. Versec vid.-ből	32.913	69.662	62.300	129.944	23.172	317.991
C. összesen:	109.590	125.502	776.407	233.122	30.539	575.160

D. Romániáé:

D1 Magyar jellegű tájegységekből:	magyar	német	román	egyéb	összesen
I. Brassó vidéke	301.477	32.065	74.561	3.308	411.411
II. Marosvásárhely v.	340.113	30.100	232.986	14.808	618.007
III. Kolozsvár-Szatmár vid.	442.226	18.425	511.012	18.625	990.288
IV. Nagyvárad-Arad	287.334	29.415	218.389	29.233	564.371
D1 összesen:	1.371.150	110.005	1,036.948	65.974	2,584.077

D2 Német-magyar jellegű tájegys.-ből:

V. Temesvár vid.	77.817	188.801	119.115	42.917	428.650
D1 + D2 összesen:	1,448.967	298.806	1,156.063	108.891	3,012.727

D3 Román jellegű tájegységekből

VI. Beszterce vid.	23.497	52.518	223.584	14.972	314.571
VII. Nagyszeben v.	54.568	127.286	469.666	16.529	668.049
VIII. Déva-Lugos v.	123.153	44.455	813.947	25.369	1,006.924
IX. Versec vid.-ből	13.953	41.720	151.711	36.485	243.869
X. Kárpáti hágók	1.331	112	15.080	45	16.568
D3 összesen:	216.500	266.091	1,673.988	93.400	2,249.981

D1 + D2 + D3 össz.	1,665.469	564.897	2,830.051	202.291	5,262.708
--------------------	-----------	---------	-----------	---------	-----------

Táblázataink adatainak birtokában most már konkrét formába önt-
hetjük bírálatunkat mind a bécsi döntés, mind a békeszerződések ál-
tal produkált határt illetően.

Azt vegyük tekintetbe, hogy melyik megoldás, milyen mértékben
választotta — vagy választaná — szét Erdély nemzetét. Hány %-a
lett volna az államalkotó többségi nép részévé, és mennyi hányada
vált, maradt vagy maradt volna kisebbségi sorsban az összlakosságból.

I. Romániáé lett 1910-ben

össz: 5,261.708 lakos	ebből román többség	kisebbség	
	2,830.051	53.8%	2,431.657 46.2%

II. A bécsi döntés után

Romániáé maradt:

össz: 3,076.162 lakos	1,910.361	62.1%	1,165.801	37%
-----------------------	-----------	-------	-----------	-----

Magyarországhoz

visszatért

ebből magyar

össz: 2,185.546 lakos	1,123.216	51.4%	1,062.330	48.6%
-----------------------	-----------	-------	-----------	-------

1940-45-ig Erdély

területén többség

3,033.577	57.7%	2,228.131	42.3%
-----------	-------	-----------	-------

III. Erdély földrajzi
tájegységekre bon-
tása esetén:

Magyar-jellegű tájakon

ebből magyar

össz: 2,584.077 lakos	1,371.150	53.1%	1,212.927	46.9%
-----------------------	-----------	-------	-----------	-------

Román és német

jell. tájakon:

ebből román

össz: 2,678.631 lakos	1,793.103	66.9%	885.528	33.1%
-----------------------	-----------	-------	---------	-------

Az általunk elméletileg
szétválasztott egész

Erdélyben többség:

3,164.253	60.1%	2,098.455	39.9%
-----------	-------	-----------	-------

IV. Ha — Hitler inten-
ciói ellenére — a Bánát
temesvári körzetét a
magyar tájakhoz csatolnánk

Magyar jellegű tájakon

ebből magyar + német

+ Bánátban

össz: 3,012.727 lakos	1,747.773	58.0%	1,264.954	42.0%
-----------------------	-----------	-------	-----------	-------

Román jellegű tájakon:

ebből román

össz: 2,249.981 lakos	1,673.988	74.1%	575.993	25.9%
-----------------------	-----------	-------	---------	-------

egész Erdélyben többség:	3,421.761	65.0%	1,840.947	35.0%
--------------------------	-----------	-------	-----------	-------

A legrosszabb megoldás ebből a szempontból a trianoni és a pári-
zsi béke határozata:

Erdély összlakosságából 46,2% nemzeti kisebbség.

A bécsi döntés ezt a számot 42,3%-ra csökkentette, tehát 3,9-el
javított az eredményen, azonkívül, hogy nemcsak egyetlen nemzetnek
adott lehetőséget saját államán belüli existálásra, hanem a magya-
rok 67,4%-ának és a románok 67,5%-ának egyaránt. (Ez a tény az
57,7%-os többségen mennyiségileg nem, de minőségileg lényegesen
változtat.)

Az általunk tervezett megoldás (III.) a 46,2%-os kisebbségi arányszámot már 63-al javítaná 39,9%-ra. A visszacsatolandó terület határainak némi délre tolásával 247.946 magyarral több szabadult volna fel és ugyanakkor csak 150.597 nem magyarral emelkedett volna a kisebbségek száma a magyar birtokon. A románok közül 117.258-al kevesebb maradt volna a román Erdélyben, de ugyanakkor 280.273 nem románra mentesült volna Románia. Ezek a számok megfelelően világítanak rá a bécsi döntés hiányosságaira magyarok és románok megfelelő elhatárolása tekintetében.

Előző bekezdésünkben még mi is azok között a keretek között mozgunk, melyek közé Ribbentropp még a Turnu-severini tárgyalások előtt a magyar kormány igényeit szorította: tehát csak a magyar többségű és nem a német-magyar többségű tájakat tekintettük visszaigényelhetőnek. Miután a Harmadik birodalom bukásával halott vezetőinek szempontjai még elvileg sem játszhatnak szerepet, a Bánát egy lényeges részével, melyen a románok arányszáma csak 27,7%, a magyar tájakat kiegészítettük. Ha most a fölszabaduló lakosságot a magyarok és a Magyarországhoz kívánkozó svábok együttes számából képezzük, kapjuk a legkedvezőbb eredményt. A kisebbségek száma a mai 46,2% helyett csak 35,0% lenne, tehát 11,2-vel kevesebb!

Utóbbi eljárásunkat csak az alábbiakkal kívánjuk indokolni: az Osztrák-Magyar Monarchia elszakítandó területeinek idegen megszállásakor a Bánátot francia és marokkói spáhik alakulatok szállták meg. Igényét e területre mind a román, mind a szerb kormány bejelentette. A Bánát népe úgy akart a balkáni sors elől szabadulni, hogy kikiáltotta a független bánáti köztársaságot, mint a bánáti népek közös hazáját, a nyugati demokráciákhoz hasonló államberendezést programba véve. A franciák mégis a két balkáni királyság között osztották fel ennek a gazdag területnek értékes népét.

1940-ben Hitler azt ajánlotta a nála látogató Manoilescu román külügyminiszternek, hogy egy olasz-spanyol bizottság jelenlétében tartsanak Erdélyben népszámlálást és egyúttal azt is kérdezzék meg, ki szeretne Magyarországhoz csatlakozni, ki kíván Romániában maradni, s ezután állapítsák meg az új határt. Manoilescu kitért a válasz elől és elterelte a beszélgetést e témáról (Hóry id. m.). Magatartása fölött egy népszavazással...

A BANÁTI VEGYES NYELVTERÜLET ROMÁNIAI RÉSZÉ

	magyar	német	román	szerb	egyéb
IV. A. ÉSZAK - BANÁT					
Aradból	10.216	19.660	17.840	62	2.404
Csanádból	1.584	189	8.820	262	8.144
Temesből	41.240	94.119	47.324	9.697	5.268
Torontálból	15.046	68.076	30.144	14.711	8.857
összesen	68.086	182.044	104.128	24.732	24.673
403.663	16.9%	45.1%	25.8	6.1%	6.1%
100%					

IV. B. DÉL-BANÁT

Torontálból	3.775	4.313	5.463	3.524	139
Temesből	13.874	27.583	20.025	2.825	3.326
összesen 84.847	17.649	31.896	25.488	6.349	3.465
100%	20.8%	37.6%	30%	7.5%	4.1%

IV. BANÁT ÖSSZESEN

IV. A. ÉSZAK	68.086	182.044	104.128	24.732	24.673
IV. B. DÉL	17.649	31.896	25.488	6.349	3.465
összesen 488.510	85.735	213.940	129.616	31.081	28.138
100%	17.5%	43.8%	26.5%	6.4%	5.8%

DÉLI MAGYAR ÉS VEGYES NYELVTERÜLETEK LAKOSSÁGA

EGYÜTT:

Aradi magyar ter.:	73.251	8.484	19.857	2.587	1.615
Torontáli m. ter.:	1.631	68	59	29	25
Bánáti vegyes ter.:	85.735	213.940	129.616	31.081	28.138
összesen 596.116	160.617	222.492	149.532	33.697	29.778
100%	27.0%	37.3%	25.1%	5.6%	5.0%

383.109
64.3%

Forrásmunkák és irodalom a 2. könyvhöz

Egy-egy terület nemzetiségi megoszlására vonatkozó adatokat általában a szerző számította ki az illető területnek minden községét (és népesebb külterületeit), feltüntetve térképek és a térképről leolvasott községek népességének anyanyelvi megoszlását közlő népszámlálások megfelelő rovatainak fölhasználásával.

A felhasznált térképek:

Bundesamt für Eich und Vermessungswesen in Wien:

Generalkarte von Mitteleuropa 1:200.000

(Wien 1907. Utólagos helyesbítésekkel)

Az északi szélesség 44. és 49. foka, valamint a Ferrótól számított hosszúság 33. és 44. foka közötti 49 térképszelvény.

M. Kir. Állami Nyomda: A Magyar Állam közigazgatási térképe. 1:400.000 8 térképszelvény, Budapest, 1914.

M. Kir. Honvéd Térképészeti Intézet:

Magyarország közigazgatási térképe 1:500.000 2 térkép-szelvény.

A községek és községrészek statisztikai anyanyelvi adatainak közzétételét lásd:

Magyar Kir. Központi Statisztikai Hivatal: A Magyar Szent Korona Országainak 1910. évi népszámlálása. (Magyar Zentralkommission: Neue Folge Österreichische Statistik. Wien 1912.

Az 1938-as felsőmagyarországi népösszeírás főeredményeit a Magyar Földrajzi Társaság által kiadott "Földrajzi Zsebkönyv"-ből vettük (Budapest 1940.).

Az 1941-es magyarországi népszámlálás főeredményeit lásd a Magyar Statisztikai Zsebkönyv XI. kötetében (Budapest, 1942.) Ugyanennek a népszámlálásnak Csonka - Magyarországra vonatkozó főeredményeit lásd a Magyar Statisztikai Zsebkönyv XIV. kötetében (Bpest, 1947.). Az Osztrák Birodalomtól elcsatolt területek, valamint Bessarabia, Dobrudzsa stb. nemzetiségi megoszlására vonatkozó adatokat részben a "Földrajzi Zsebkönyv" 1939 és 1944 között megjelent kötetéből, részben — térkép és népszámlálási részeredmények alapján — számítottuk.

Felhasználtuk Dr. Kenéz Béla: Magyarország népességi statisztikája (Budapest, 1906.) c. munkáját.

A müncheni négyhatalmi egyezményre, a két "bécsi döntés"-re és a Turnu-Severin-i magyar-román tárgyalásokra vonatkozóan kitűnő hasznát vettük:

A. Ullein-Reviczky: Guerre Allmande, paix Russe — La Hongrie entre deux feux (Neuchatel, 1947.) és

Hóry András: Még egy barázdát sem (München, 1967.), című munkájának, valamint a két szerzőtől kapott rendkívül értékes, személyes tájékoztatásokat.

A két világháború időszakának közép- és keleteurópai történelmére és az osztrák tartományok népszavazásának adataira nézve fölhasználtuk

Dr. Werner Conze: 1. Weltkrieg, Europa 1914-1939. és

Dr. Percy E. Schramm és Dr. A. Hillgruber: 2. Weltkrieg, Europa 1939-1945. c. összefoglaló munkáit, Ploetz: Auszug aus der Geschichte c. kötetében (Würzburg, 1956.)

JELMAGYARAZAT

35.számú térkép

 lakatlan területek

Lakott körzetek:

IV. Egymással jobban összefüggő körzetek:

 Fő közlekedési vonalak

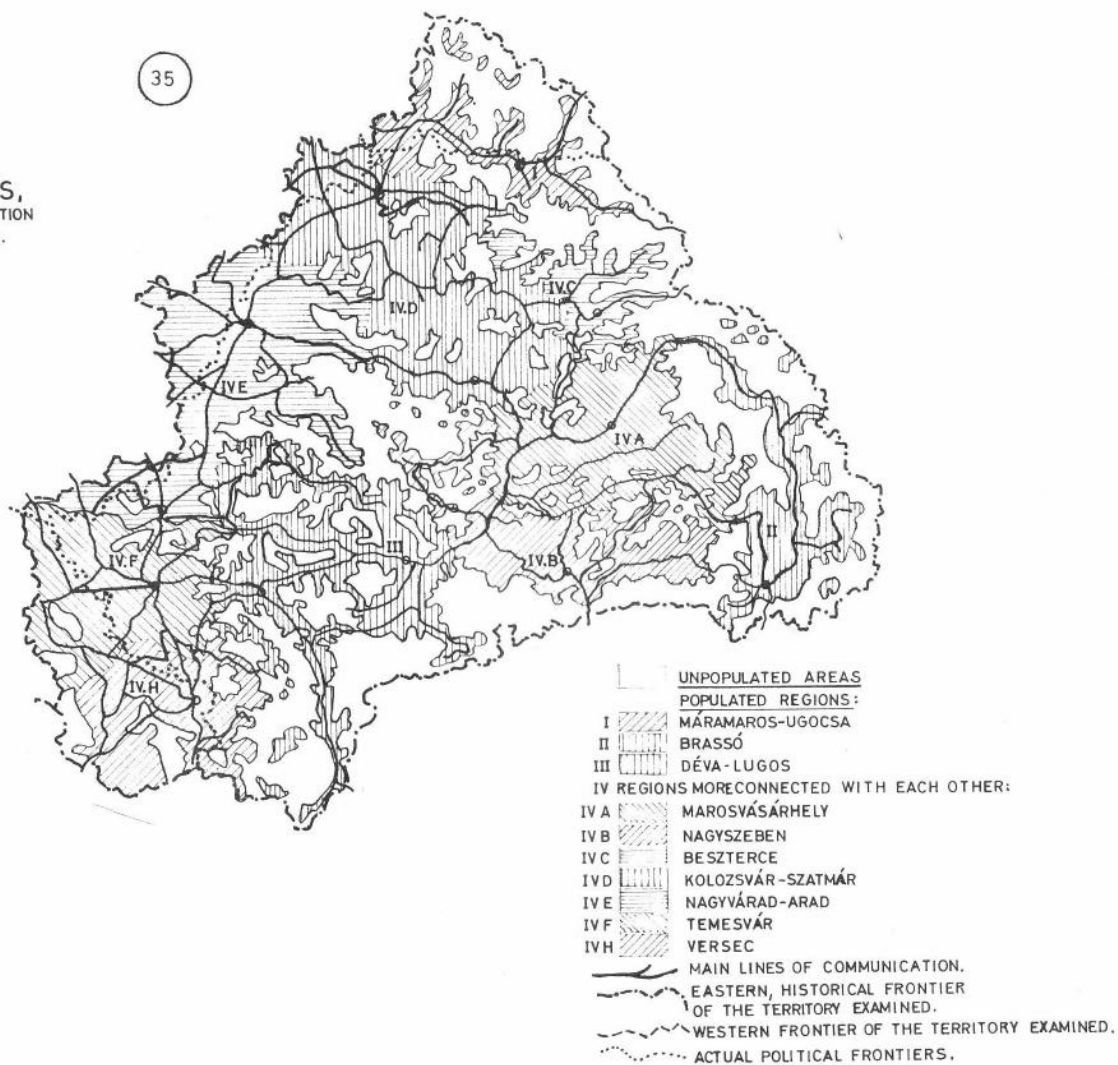
 A vizsgált terület keleti, történelmi határa

 A vizsgált terület nyugati határa

 Jelenlegi politikai határok

DIVISION OF TRANSYLVANIA
 INTO GEOGRAPHICAL REGIONS,
 BASED ON THE ASSEMBLAGE OF THE POPULATION
 AND OF THE LINES OF COMMUNICATION.

BY S. TÖRÖK

JELMAGYARAZAT

36 - 40. számú térképek

Lakatlan területek

Lakott vidékek

Fő közlekedési vonalak

Történelmi országhatár

A körzet határa

Határ különböző népességű részletek között

A körzet részleteinek határai

Jelenlegi politikai határ

részlet területére vagy közvetlen melléje rajzolt oszlopok jelképezik. Minden mm² - az oszlopban - 1000* lakost jelent.

*(Ez a szám a térkép kisebbítése esetén korrigálandó!)

magyarok

németek

románok

rutének

egyebek

JELMAGYARAZAT

36. számú térkép

I A. A Felső - Tisza völgye

I B. Északi völgyek:

1. Borzsa völgye
2. Nagyág völgye
3. Talabor völgye
4. Tarac völgye
5. Apsa völgye
6. A Tisza forrásvidéke

I C. Déli völgyek:

1. A Mára és Iza völgye
2. Visó völgye

DETAILS OF THE REGION BRASSÓ II.

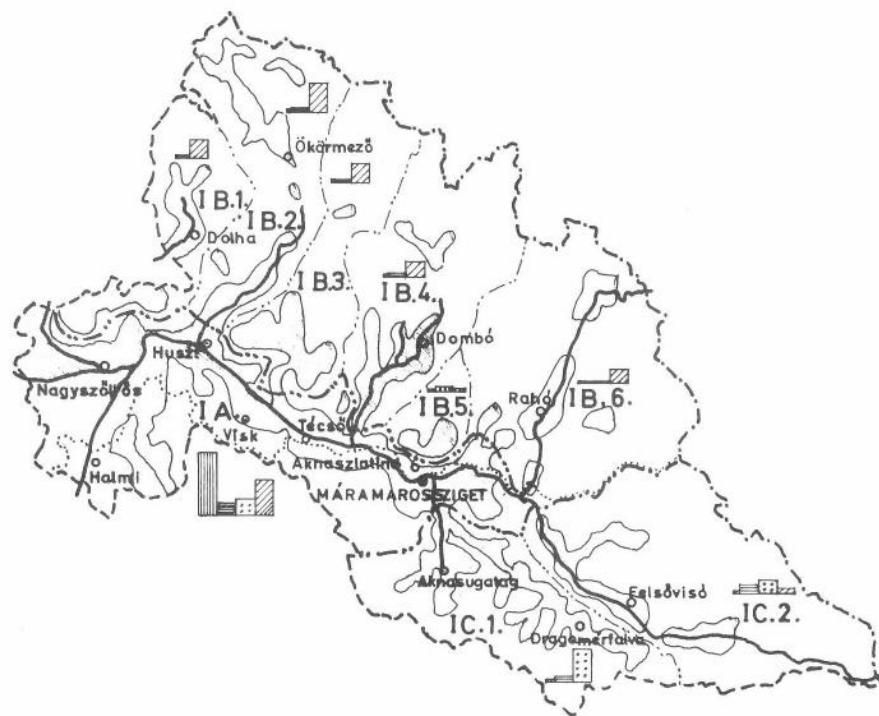
BY S. TÖRÖK

- II.1 MAROS VALLEY AND TÖLGYES NARROW
 - II.2 GYERGYÓ BASIN
 - II.3 UPPER CSIK BASIN
 - II.4 GYIMES NARROW
 - II.5 LOWER CSIK- AND KÁSZON BASIN
 - II.6 BARÓT VALLEY
 - II.7 BARCA- AND THE THREE SEAT BASIN
 - II.8 TÖRCSVÁR NARROW
 - II.9 CARPATHIAN NARROWS WITH ROUMANIAN POPULATION
- UNPOPULATED AREAS
 - POPULATED REGIONS
 - MAIN LINES OF COMMUNICATION
 - EASTERN, HISTORICAL FRONTIER
 - WESTERN FRONTIER OF THE REG.
 - LIMITS BETWEEN THE DETAILS
 - LIMITS BETWEEN ETHNOGRAPHICAL DIFFERENT DETAILS
 - HUNGARIANS
 - GERMANS
 - ROUMANIANS
 - OTHERS

DETAILS OF THE REGION MÁRAMAROS-UGOCSA I.

BY: S. TÖRÖK

- IA. UPPER TISZA VALLEY
 IB. NORTHERN VALLEYS:
 1. BORZSA VALLEY
 2. NAGYÁG VALLEY
 3. TALABOR VALLEY
 4. TARAC VALLEY
 5. APSA VALLEY
 6. SOURCE AREA OF THE TISZA R.
 IC. SOUTHERN VALLEYS:
 1. MÁRA AND IZA VALLEYS
 2. VISÓ VALLEY

- UNPOPULATED AREAS
 □ POPULATED REGIONS
 — MAIN LINES OF COMMUNICATION
 - - - HISTORICAL COUNTRY-FRONTIER
 - - - WESTERN AND SOUTHERN FRONTIER OF THE REGION
 - - - LIMITS BETWEEN THE DETAILS
 - - - LIMITS BETWEEN ETHNOGRAPHICAL DIFFERENT DETAILS
 - - - ACTUAL POLITICAL FRONTIER BETWEEN U.S.S.R. AND ROUMANIA

THE COLOURED COLUMNS SYMBOLIZE THE ETHNOGRAPHICAL DIVISION OF EACH DETAILS.

EVERY SQUARE mm INDICATS 1000 INHABITANTS:

- ▨ HUNGARIANS
 ▨ GERMANS
 ▨ ROUMANIANS
 ▨ RUTHENIANS

DETAILS OF THE REGION MAROSVÁSÁRHELY IV.A

BY S. TÖRÖK

- IV.A1. HOMORÓD VALLEY
 IV.A2. GREATER KÜKÜLLŐ VALLEY
 IV.A3. SMALLER KÜKÜLLŐ VALLEY
 IV.A4. MAROS VALLEY
 IV.A5. ARANYOS BASIN
 IV.A6. PART OF THE "FIELDS"
 R ETHNOGRAPHICAL DIFFERENT
 PART OF IV.A2. AND OF IV.A1.

- ▨ HUNGARIANS
 ▨ GERMANS
 ▨ ROUMANIANS
 □ OTHERS

- UNPOPULATED AREAS
 ▨ POPULATED REGIONS
 — MAIN LINES OF COMMUNICATION
 - - - FRONTIER OF THE TERRITORY EXAMINED
 - - - LIMITS BETWEEN THE DIFFERENT DETAILS
 - - - NORTHERN LIMIT OF THE ETHNOGRAPHICAL
 DIFFERENT SOUTHERN PART.

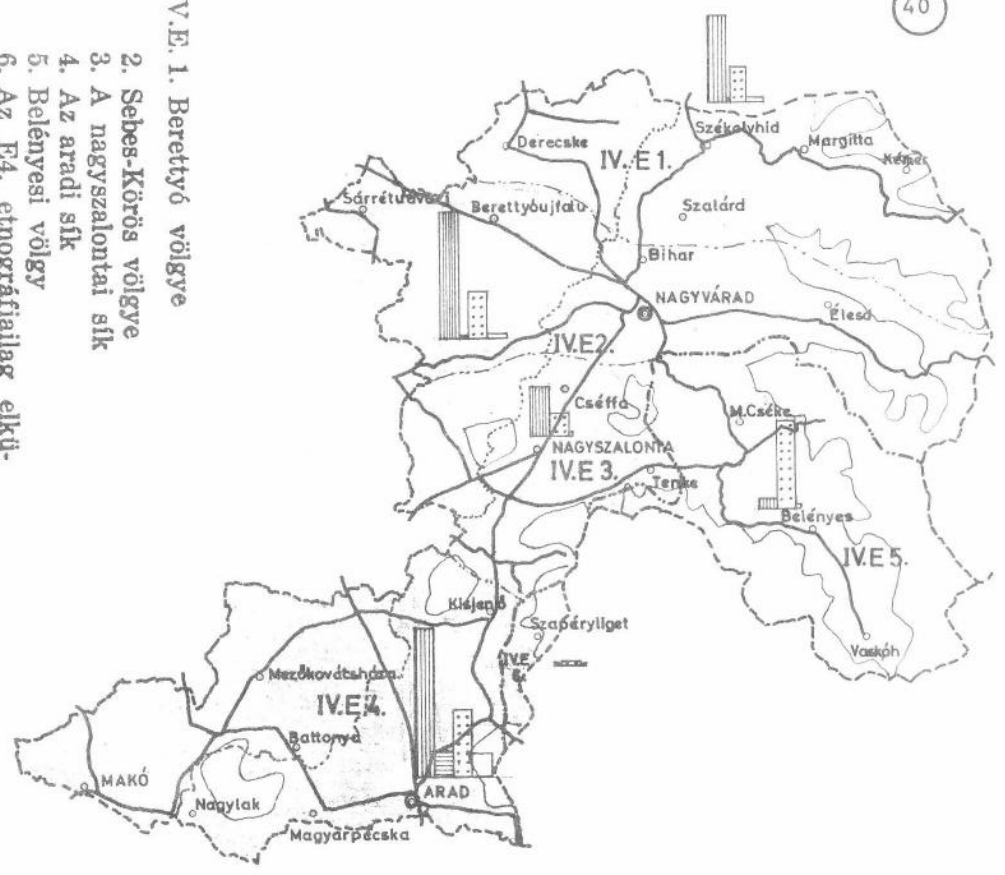
IV A. 1 Homoród völgye

- 2 Nagyküküllő völgye
 3 Kisküküllő völgye
 4 Maros völgye
 5 Az Aranyos medencéje
 6 A Mezőség része

R A IV.A2. és IV.A1. területeknek
 etnográfiailag elkülönülő részei

DETAILS OF THE REGION NAGYVÁRAD-ARAD IV.E BY S.TÖRÖK

- IV.E1. BERETTYÓ VALLEY
 - IV.E2. RAPID KÖRÖS VALLEY
 - IV.E3. PLAIN OF NAGYSZALONTA
 - IV.E4. PLAIN OF ARAD
 - IV.E5. VALLEY OF BELÉNYES
 - IV.E6. ETHNOGRAPHICAL DIFFERENT PART OF IV.E4
- UNPOPULATED AREAS
 - POPULATED REGIONS
 - MAIN LINES OF COMMUNICATION
 - FRONTIER OF THE REGION IV.E
 - LIMITS BETWEEN THE DETAILS
 - LIMITS BETWEEN ETHNOGRAPHICAL DIFFERENT DETAILS
 - ACTUAL POLITICAL FRONTIER
- HUNGARIANS
 - GERMANS
 - ROUMANIANS
 - OTHERS

- IV.E.1. Berettyó völgye
- 2. Sebes-Körös völgye
- 3. A nagyszalontai sík
- 4. Az aradi sík
- 5. Belényesi völgy
- 6. Az E4. etnográfiaiag elkülönülő része

THE GEOGRAPHICAL AREAS OF TRANSYLVANIA WITH HUNGARIAN CHARACTER

AND THE 2ND ARBITRATION OF VIENNA

- AREAS WITH HUNGARIAN MAJORITY
- AREA WITH GERMAN AND HUNGARIAN MAJORITY
- HUNGARY'S EASTERN FRONTIER IN 1939
- FRONTIER AFTER THE ARBITRATION OF VIENNA
- RAILROAD LINES

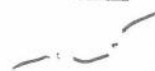
41. számú térkép

magyar többségű területek

német és magyar többs. ter.

A bécsi döntéssel megállapított
határ

vasútvonalak